

Štěpán, Ludvík

Polský slovník literárních žánrů

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. X, Řada literárněvědné slavistiky. 2007, vol. 56, iss. X10, pp. 193-194

ISBN 978-80-210-4274-2

ISSN 1212-1509

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/103029>

Access Date: 22. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Grześcza. **Roman Madecki**, rovněž z FF MU, zmapoval ve vystoupení *Polský jazyk v Brně (průkopníci výuky polštiny a jejich pokračovatelé)* vývoj brněnské jazykovědné polonistiky od jejího založení v akademickém roce 1923/24 až do současnosti, přičemž se soustředil zejména na působení zakladatelů oboru M. Kolaji, V. Vondráka, J. Kurze, A. Kellnera či J. Bauera. V posledním referátu *Brneński portret w polskiej ramie czyli o życiu i twórczości prof. Krystyny Kardyni Pelikánovej* se **Magdalena Grabczyńska**, studentka poznaňské univerzity, zaměřila na životní osudy i vědecké působení známé brněnské polonistiky. Referentka podtrhla fakt, že její badatelská činnost přispěla k vzájemnému poznání české a polské literatury, přičemž její dílo není ještě zdaleka uzavřeno.

Účastníci konference si poté připomněli 50. výročí jejího příchodu do Brna, kde se svým manželem J. Pelikánem vytvořili „polonistický tandem“, jenž se natrvalo zapsal do dějin brněnské i celé české polonistiky. Organizátoři konference poděkovali prof. Pelikánové za její dosavadní práci a vyjádřili přesvědčení, že bude i nadále aktivně zasahovat do vědecké činnosti v oboru. To ostatně oslavenkyně vzápětí potvrdila, když ohlásila vydání další knižní práce.

Na jednání konference navázal autorský večer **Mariana Grześcza**, na němž se diváci seznámili s výběrem básnickových veršů *Nebe plné vlaštovek*, který v edici Poezie přes hranice vydalo Středoevropské vydavatelství a nakladatelství REGIONY v Brně (verše vybral, přeložil a doslov o autorovi napsal L. Štěpán, ilustrace vytvořila M. Zogatová-Fikrová). V úvodním slovu shrnul L. Štěpán Grześczaovu tvorbu, připomněl jeho četné kontakty s českým prostředím a dodal také několik postřehů z práce na překladech veršů. Následně mělo publi-

kum možnost poslechnout si básně v polském originálu v podání autora a poté v českém překladu v přednesu L. Štěpána. Nesmírně zajímavé bylo autorovo vyprávění o jeho osobních prožitcích, jež provázely vznik veršů.

Setkání brněnských polonistů a polonofilů ukončil česko-polský raut, jenž uspořádal POLONUS – Polský klub v Brně (a sponzorsky mj. zaštila firma Steinhauser Tišnov). Během něj si mohli účastníci konference prohlédnout výstavu prací brněnských polonistů a fotografie dokumentující minulou i současnou činnost polské menšiny v Brně.

Příspěvky referentů vyjdou ve sborníku, na jehož vydání se bude finančně podílet polská nadace Stowarzyszenie Wspólnota Polska. Sborník zahrne také texty, jež nezazněly přímo v jednacím sále, ale byly odevzdány přímo do tisku, např. stať **Zenona Jasińského** z opolské univerzity o činnosti polských spolků do druhé světové války, studii **Anny Gawarecké** z Poznaňe o tvorbě Jiřího Kratochvíla, příspěvek **Renaty Putzlicher-Buchtové** věnovaný obrazu Elišky Rejčky v české literatuře, studii **Ludvíka Štěpána** Literárněvědná polonistika v Brně načrtávající historii i současnost tohoto oboru na brněnské univerzitě, medailony předních brněnských polonistů *Profilý osobností literárněvědné polonistiky* z pera **L. Štěpána** a **Michala Przybylského** apod.

Podzimní setkání *Poláci v Brně* bylo nepochybně přínosnou a důstojnou součástí oslav spolupráce měst Brna a Poznaň, o čemž svědčilo také početné publikum v konferenčním sále a na večeru poezie M. Grześcza a zájem médií. Přednesené příspěvky konference se dotkly všech oblastí, v nichž je patrný vliv česko-polských vztahů.

Roman Madecki

POLSKÝ SLOVNÍK LITERÁRNÍCH ŽÁNŘŮ

Koncem roku 2006 se objevil na polském knižním trhu dlouho očekávaný nový *Slownik rodzajów i gatunków literackich* (red. G. Gazda a S. Tynecka-Makowska, Universitas, Kraków 2006, 814 s.), který měl za cíl vytvořit kompendium, které by se stalo přehledem ve světě nejužívanějších žánrů. Hesla původně vznikala od roku 1947, kdy se zrodil nápad začít pracovat na takto zaměřeném slovníku. Nápad později rozpracovala profesorka S. Skwarczyńska a mnohá hesla se postupně objevovala (od 1958) v časopise *Zagadnienia Rodzajów Literackich*. Pokud po druhé světové válce autoři načrtli plán na 3 500 hesel, dodnes se jich objevily tiskem v uvede-

ném periodiku 615 (převážně péčí a často i autorství W. Ostrowského). Po padesáti letech nezbyl téměř nikdo z autorů původní myšlenky ani konzultantů, bylo proto třeba koncem minulého století začít znovu. Původní autoři (pokud žili) existující hesla opravili (nebo je opravil redakční kolektiv z Lodžské univerzity), další autoři napsali hesla nová.

Je dobré, že se na lodžském projektu podíleli i brněnští autoři (z celkových sto třiceti) – heslo román-kronika napsal Ivo Pospíšil, třináct hesel z oblasti české literatury Krystyna Kardyni-Pelikánová, stejný počet hesel z oblasti polské literatury pak autor těchto řádků. Nová publikace je jistě úč-

tyhodným dílem, byť si mnozí možná představovali slovník, který by se počtem hesel blížil někdejšímu

záměru. K vydané publikaci se vrátíme podrobnou recenzí.

Ludvík Štěpán

JUBILEJNÍ SVAZEK, KTERÝ SE STAL NEKROLOGEM

Loni zemřel ředitel Ústavu světové literatury SAV v Bratislavě Ján Koška, slovenský bulharista, slavista a komparatista, ale také básník a překladatel. K jeho životnímu jubileu se připravoval *festschrift*, jenž se bohužel stal během osudu nekrologem.

Sborník *Život v literatúre. Literatúra zblízka a z diaľky* (ed. Mária Bátorová, Roman Mikuláš, Ústav svetovej literatúry SAV, Petrus Publishers, Bratislava 2006, 420 s.) otvírá Koškova báseň *Dážď*; tato i ta druhá, již v závěrečném slově cituje koeditorka M. Bátorová, představují Koška tak, jak ho jeho přátelé znali: zadumaného, samorostlého myslitele o světě, člověku a literatuře. Ta závěrečná hamletovská báseň jeho života z března 2006 nese titul *Na onom svete nič*: „Od veľkého hnevu/ za spôsobené útrapy/ zaútočil človek na pánaboha/ a zabil ho.// V tej chvíli sa všetko/ premenilo na nič./ Na čosi ako prázdna peňaženka.“

První okruh textů se týká specifických literárních a meziliterárních, komparativních témat. Uvádí je článek autora těchto řádků *Ruské „nové přečtení“ světových literárních dějin*. Rumunistka Libuša Vajdová nápaditě píše o Balkáně jako realitě a kulturní představě, Reinhard Lauer řeší dilema bosenské literatury a literatury v Bosně, Ján Jankovič představuje srbského básníka Nosáka-Nezabudova, Zvonko Kovač navazuje na úvahy Ďurišinova týmu, jehož byl předním představitelem, o problémech jihoslovanských literárních dějin, Ivan Dorovský komparuje Viktora Smoleje a Otona Berkopce, Plamen Antov píše o bulharské postmoderně 90. let 20. století, Jurij Bogdanov přispěl studií o problematice „vlastního“ a „cizího“ ve slovenské literatuře po roce 1918, o legendě 60. let minulého věku v ruské a slovenské literatuře píše Ljudmila Širokovová.

Druhý okruh zahrnuje příspěvky šíře kulturologicky koncipované. Andrea Albrechtová si všimá literárního světoobčanství období osvícenství a preromantismu, Armando Gnisci evropského pojetí postkoloniálních studií, Biseria Dakovová uvádí téma hravé role rozumu a šílenství, zejména v poměrech bulharské obrozené literární kritiky 19. století,

polský genolog Grzegorz Gazda se věnuje charakteru literatury 20. století.

Třetí okruh prezentuje tematiku překladu a translologie (Mária Kusá: Čo vlastne robíme, keď prekladáme?; Čo vlastne robíme, keď preklad skúmame?; Viera Prokešová: Koškovy preklady bulharskej poézie; Eva Maliti: Dostojevského Legenda o Veľkom inkvizitorovi a otázky polyfónie v preklade; Ján Zambor: Slovenská recepcia Cigánskych romanci Frederica Garcíu Lorcu; Milan Žitný: Kto sa bál Selmy Langerlöfovej?).

Čtvrtý okruh přináší analýzy konkrétních jevů. Bodo Zelinsky se věnuje textu a obrazu a obrazu a textu v ruské avantgardě, Pavol Koprda v souvislosti s loňskou lodžskou konferencí o prostoru zahrady koncipuje pojmovou dvojici „záhrada – ohrada“ jako tvořivý postup, Ludwig Richter se zabývá snahami překládat v období 1939–45 do němčiny slovenskou poezii a speciálně úlohou karpatského Němce a bratislavského rodáka Rudolfa Musika jako zprostředkovatele slovenské poezie, Dagmar Podmaková píše o drammatizaci Bulgakovova Psiho srdce a jeho přenosu do jiné kultury a doby.

V již zmíněném **závěrečném slově** Mária Bátorová Koškovu osobnost charakterizuje takto: „Tolerancia je azda aj kľúčom k charakteru Jána Košku. Tolerancia ako spájajúci prvok, nie pripustenie a prekročenie hraníc do oblasti zla. Stálo ho veľa síl žiť túto poznanú skúsenosť. Možno práve toto nadľudské úsilie žiť dôsledne poznané bolo príčinou vyčerpania fyzických síl.“ (s. 363). Zůstává otázka, již si zesnulý jistě mnohokrát nahlas i v duchu kladl: zda lidský život – tvář i tvář všudypřítomnému zlu – není jen věčně a bezmocně determinován nerozhodným mstitelem a váhavým sebevrahem Hamletem, přetvořovatelem světa Faustem, jenž se kvůli dobru musel spojit se zlem, a obhájcem ideálu Donem Quijotem, jehož mají všichni za blázna. Dílo Jána Košky svědčí o tom, že v tomto sisyfovském úsilí o dobro by člověk měl přesto vytrvat.

Ivo Pospišil